

۲۰۹۵۰۶۸

مبانی و اصول برنامه‌ریزی درسی

دکتر محمد رضا کرامتی

تهران

۱۳۹۸

سرشناسه: کرامتی، محمدرضا، ۱۳۴۷-

عنوان و نام پدیدآور: مبانی و اصول برنامه‌ریزی درسی / محمدرضا کرامتی.
مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی؛ شورای عالی انقلاب فرهنگی، شورای تخصصی تحول و ارتقای علوم انسانی، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: هشت، ۲۳۲ ص.: مصور، جدول.

فروست: «سمت»: ۲۲۶۲. علوم تربیتی: ۱۵۴.

شابک: ۳-۰۷۰۸-۰۲-۶۰۰-۹۷۸-۲۱۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: پشت جلد به انگلیسی: Mohammad Reza Keramati. Fundamentals of Curriculum Development.

یادداشت: واژه‌نامه.

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: برنامه‌ریزی درسی، Lesson Planning

موضوع: موفقیت تحصیلی - برنامه‌ریزی، Academic Achievement - Planning

موضوع: پیشرفت تحصیلی، Promotion (School)

موضوع: مطالعات و فرگ - برنامه‌ریزی، Study Skills - Planning

شناسه افزودن: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی.

The Organization for Researching and Composing University Textbooks in the Humanities (SAMT), Institute for Research and Development in the Humanities.

شناسه افزوده: شورای عالی انقلاب فرهنگی، شورای تحول و ارتقای علوم انسانی.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۸ م ۲ / ۱۸۰ / ۲۸۰ LB

رده‌بندی دیویی: ۳۷۵/۰۰۱

شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۰۸۲۹۶

مبانی و اصول برنامه‌ریزی درسی

دکتر محمدرضا کرامتی (دانشیار دانشگاه تهران)

ویراستار: عادل مشایخی

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی و شورای تخصصی تحول و ارتقای علوم انسانی

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۸

تعداد: ۵۰۰

حروفچینی و لیتوگرافی: سمت

چاپ و صحافی: مشعر

قیمت: ۲۱۰۰۰۰ ریال. در این نوبت چاپ قیمت مذکور ثابت است و فروشندگان و

عوامل توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.

نشانی ساختمان مرکزی: تهران، بزرگراه جلال آل احمد، غرب پل یادگار امام (ره)،

روبه‌روی پمپ گاز، کد پستی ۱۴۶۳۶، تلفن ۴۴۲۴۶۲۵۰-۲

www.samt.ac.ir

info@samt.ac.ir

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشران، نشر یا پخش یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سخن «سمت»

یکی از هدف‌های مهم انقلاب فرهنگی، ایجاد دگرگونی اساسی در دروس علوم انسانی دانشگاه‌ها بوده است و این امر، مستلزم بازنگری منابع درسی موجود و تدوین منابع مبنایی و علمی معتبر و مستند با در نظر گرفتن دیدگاه اسلامی در مبنای و مسائل این علوم است.

بنابراین انقلاب فرهنگی در این زمینه گام‌هایی برداشته بود، اما اهمیت موضوع اقتضا می‌کرد که سازمانی به خصوص این کار تأسیس شود و شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۶۳/۱۲/۷ تأسیس «سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها» را، که به اختصار «سمت» نامیده می‌شود، تصویب کرد.

همچنین شورای عالی انقلاب فرهنگی برای تکمیل این مقصود (بازنگری و تدوین سرفصل‌ها و منابع علمی معتبر با در نظر گرفتن دیدگاه اسلامی)، در تاریخ ۸۸/۷/۲۱ یک شورای تخصصی را به‌عنوان مرجعی ثابت برای تحول و سیاست‌گذاری، و نظارت در حوزه علوم انسانی تعیین کرد و آیین‌نامه تشکیل شورای تخصصی تحول و ارتقای علوم انسانی را به تصویب رساند.

شورای تحول پس از تدوین سرفصل‌های آموزشی دروس و سرفصل‌های جدید رشته‌های علوم انسانی، تألیف متون درسی دانشگاهی را مطابق با سرفصل جدید با دعوت از اندیشمندان و اساتید برجسته دانشگاهی و حوزوی در دستور کار خود قرار داد.

سازمان «سمت» به عنوان عضوی از اعضای شورای تحول با سابقه طولانی و تجربه موفق چندین دهه خویش در تألیف و ترجمه منابع علوم انسانی در کنار مدیریت مصوب خویش در تحقق اهداف شورای تحول نیز همکاری نزدیک داشته و در تمامی مراحل تدوین و تألیف تعیین مؤلف، نظارت بر تأمین محتوا و ارزیابی‌های علمی و آموزشی به صورت مشترک با شورای تحول همکاری دارد؛ علاوه بر آن، عهده‌دار مراحل نشر متون مزبور نیز می‌باشد.

دشواری تألیف متون درسی دانشگاهی بر اهل نظر پوشیده نیست و به همین جهت در این راه نیل به کمال مطلوب می‌باید به تدریج و پس از انتقادات و یادآوری‌های بی‌پای ارباب نظر به‌دست آید. انتظار دارد که استادان محترم از این همیاری و راهنمایی دریغ نورزند و با پیشنهادهای اصلاحی خود، این دو نهاد را در اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران یاری دهند.

کتاب حاضر برای دانشجویان رشته علوم تربیتی در مقطع کارشناسی به عنوان منبع اصلی درس «مبنای و اصول برنامه‌ریزی درسی» به ارزش ۲ واحد تدوین شده است. امید است علاوه بر جامعه دانشگاهی، سایر علاقه‌مندان نیز از آن بهره‌مند شوند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
۳	فصل اول: مفهوم شناسی برنامه درسی
۴	تعریف برنامه درسی آموزشی
۵	تعریف برنامه و برنامه ریزی درسی
۱۲	چالش های موجود در زمینه کاربرد برنامه درسی و برنامه ریزی درسی
۱۳	کیفیت برنامه درسی
۱۴	ویژگی های برنامه ریزی درسی
۱۵	سطوح هدف های آموزشی و جایگاه برنامه ریزی آموزشی و درسی
۱۹	ارتباط بین سطوح برنامه ریزی با یکدیگر
۲۰	انواع برنامه درسی
۲۶	شکل های مختلف طراحی برنامه درسی
۲۶	سطوح برنامه درسی
۲۷	عناصر برنامه درسی
۲۸	خلاصه و جمع بندی
۲۹	سؤالاتی برای اندیشیدن
۳۰	فصل دوم: تاریخچه برنامه ریزی درسی
۳۰	تاریخچه برنامه ریزی درسی در جهان
۳۳	تاریخچه برنامه ریزی درسی در ایران
۳۶	خلاصه و جمع بندی
۳۷	سؤالاتی برای اندیشیدن
۳۸	فصل سوم: مبانی برنامه ریزی درسی
۳۸	مبانی فلسفی برنامه ریزی درسی

۵۰	مبانی جامعه‌شناختی برنامه‌ریزی درسی
۵۳	مبانی اقتصادی برنامه‌ریزی درسی
۵۸	مبانی روان‌شناختی برنامه‌ریزی درسی
۶۱	مبانی دینی برنامه‌ریزی درسی
۶۹	خلاصه و جمع‌بندی
۶۹	سؤال‌هایی برای اندیشیدن
۷۱	فصل چهارم: رویکردهای برنامه درسی
۷۱	رویکردهای مطرح‌شده در دایرةالمعارف برنامه درسی
۷۲	رویکردهای مطرح‌شده از سوی صاحب‌نظران
۸۴	برنامه درسی رویکرد ریزوماتیک
۸۵	خلاصه و جمع‌بندی
۸۶	سؤال‌هایی برای اندیشیدن
۸۷	فصل پنجم: تلفیق رویکردهای برنامه درسی
۸۷	مفهوم برنامه درسی تلفیقی
۸۸	مبانی برنامه درسی تلفیقی
۹۲	ابعاد تلفیق برنامه درسی
۹۴	رویکردهای مختلف برنامه درسی تلفیقی
۹۶	تلفیق برنامه درسی و رشته‌های علمی (دانش)
۹۸	تفکر فعال و برنامه درسی تلفیقی
۹۸	فرایند برنامه درسی تلفیقی
۱۰۱	یادگیری در برنامه درسی تلفیقی
۱۰۲	نقش دستیار معلم در یادگیری تلفیقی
۱۰۳	مدارس استثنایی و برنامه درسی تلفیقی
۱۰۴	سنجش یادگیری در برنامه درسی تلفیقی
۱۰۴	یک نمونه عملی از برنامه درسی تلفیقی
۱۰۶	محدودیت‌های اجرای برنامه درسی تلفیقی
۱۰۷	خلاصه و جمع‌بندی
۱۰۸	سؤال‌هایی برای اندیشیدن
۱۰۹	فصل ششم: فرایند برنامه‌ریزی درسی
۱۰۹	۱. جلب موافقت رهبران ملی و محلی

۱۰۹	۲. تشکیل تیم ناهمگون برنامه ریزی
۱۱۱	۳. توافق اعضای تیم در زمینه نحوه انجام دادن کار
۱۱۲	۴. درس گرفتن از تجارب قبلی
۱۱۲	۵. بررسی محیط بیرونی و درونی
۱۱۷	۶. مشارکت افراد ذی نفع
۱۱۷	۷. تحلیل شرایط
۱۱۸	۸. ترسیم چشم انداز
۱۱۸	۹. اطلاع رسانی، توجیه و آموزش مجریان و جامعه در زمینه چشم انداز
۱۱۸	۱۰. تدوین برنامه درسی راهبردی
۱۵۸	۱۱. تدوین برنامه درسی عملیاتی
۱۶۰	۱۲. مشخص کردن وظایف مجریان برنامه و آموزش تخصصی قبل از اجرا
۱۶۴	۱۳. اجرای برنامه
۱۶۷	۱۴. ارزیابی مستمر و نظارت بر عملکرد مجریان
۱۶۷	۱۵. ارزشیابی نهایی
۱۶۸	۱۶. پژوهش جامع
۱۶۸	خلاصه و جمع بندی
۱۷۰	سؤال هایی برای اندیشیدن
۱۷۱	فصل هفتم: ارزیابی برنامه درسی
۱۷۱	مفهوم ارزیابی برنامه درسی
۱۷۲	روند تحول ارزیابی برنامه درسی
۱۷۵	کاربرد ملاک ها، نشانگرها و استانداردها در ارزیابی برنامه درسی
۱۷۶	ارزیابی کارایی، اثربخشی و بهره وری برنامه درسی
۱۷۷	اصول ارزیابی برنامه درسی
۱۸۱	نقش های ارزیابی برنامه درسی
۱۸۳	الگوهای ارزیابی برنامه درسی
۱۹۹	ارزیابی عملکرد یادگیرندگان
۲۰۲	ارزیابی عملکرد مدیران و کارکنان
۲۰۲	ارزیابی عملکرد معلمان
۲۰۷	خطاها و سوگیری های ارزیابی عملکرد
۲۱۲	خلاصه و جمع بندی
۲۱۳	سؤال هایی برای اندیشیدن

۲۱۴	فصل هشتم: سند برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران
۲۱۴	مفهوم شناسی برنامه درسی ملی
۲۱۵	روند تدوین سند برنامه درسی ملی
۲۱۵	اهداف تدوین سند برنامه درسی ملی
۲۱۶	مبانی سند برنامه درسی ملی
۲۱۹	نقد و ارزیابی سند برنامه درسی ملی
۲۲۲	خلاصه و جمع بندی
۲۲۳	سؤال هایی برای اندیشیدن
۲۲۴	منابع
۲۳۱	واژه نامه